

kako bi se pomoglo da jezik naravi novih naraštaja, u odnosu prema ljudskom životu prije rođenja, doista bude jezik njihova ćudoređa jer, kako bi rekao Tertulijan: »Est homo et qui est futurus.«

Tomo Vukšić

Mihály Szentmártoni, *Pred otajstvom ljubavi. Razmatranja za duhovne vježbe*, Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove, Zagreb 2008, 268. str.

Ovu knjigu u izdanju FTI–a, biblioteke Obnovljenog života, napisao je p. Mihály Szentmártoni SJ, u povodu održavanja duhovnih vježbi za članove Hrvatske pokrajine Družbe Isusove u Zagrebu od 20. do 28. srpnja 2008. Autor je ujedno bio i voditelj tih duhovnih vježbi koje svaki isusovac obavlja jednom godišnje u trajanju od osam dana.

P. Szentmártoni rođen je 1945. u Novom Sadu. 1962. stupa u Družbu Isusovu. Nakon završenih redovnih studija specijalizira kliničku psihologiju te postiže stupanj doktora znanosti u Rimu. Svoje zvanje ostvaruje uglavnom kao profesor, predavajući u Zagrebu, a od 1991. u Rimu kao redoviti profesor pastoralne psihologije na Papinskom sveučilištu »Gregoriana«. Do sada je objavio više knjiga iz područja psihologije i duhovnosti koje su prevedene na mnoge svjetske jezike.

Jedno od tih djela je i knjiga koju ovdje predstavljamo. Kako sam autor kaže u uvodu, to je zapravo skup razmatranja nastalih iz njegova dugogodišnjega spisateljskog i propovjedničkog rada. U tom smislu se može koristiti kao osobno duhovno štivo, a prije svega može biti od velike pomoći voditeljima duhovnih vježbi.

Sv. Ignacije je naime duhovne vježbe zamislio tako da uz onoga koji ih obavlja (egzercitant) bude i vođa vježbi, koji ne samo da egzercitantu daje točke za razmatranje, već prati i njegove duhovne pokrete. Iz tog razloga se u knjižici Du-

hovnih vježbi nalaze i upute za njihovo držanje (Direktorij), koje pomažu voditelju da što lakše uoči u kakvom se duhovnom stanju nalazi egzercitant te da ga savjetuje, pripravlja i uspostavlja njegov susret s Bogom. Stoga i knjiga p. Szentmártonija može biti više od koristi voditeljima duhovnih vježbi nego polaznicima.

Duhovne vježbe se inače sastoje od četiri dijela, koji se nazivaju tjedni, jer njihovo obavljanje ili doživljavanje traje tjedan dana, pa tako čitave duhovne vježbe traju oko trideset dana. To su takozvane »velike duhovne vježbe«. Postoje i skraćeni oblici koji traju osam, šest ili tri dana. Cilj duhovnih vježbi je da se čovjek očisti od grijeha i neurednih sklonosti kako bi zatim u potpunoj slobodi mogao tražiti i prihvatiti volju Božju.

U knjizi *Pred otajstvom ljubavi* može se prepoznati klasična struktura duhovnih vježbi sv. Ignacija. Podijeljena je u osam poglavlja, slijedeći tako program osmodnevnih duhovnih vježbi. No knjiga je pisana tako da se i svako razmatranje može uzeti zasebno u pojedinim potrebama duše. U tom smislu ova zbirka razmatranja može biti korisno štivo i nadahnuće svima koji vole duhovnu literaturu.

Damir Kočić

Ivan Kozelj, *Biti znači ljubiti*, (ur. Marijan Steiner), Biblioteka Theosis, Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove, Zagreb 2008, 426 str.

Pred nama je knjiga članaka i studija p. Ivana Kozelja SJ (1896–1982), Slovenca, koji je cijeli redovničko–svećenički život proživio među Hrvatima u Zagrebu (iznimke su godine studija u inozemstvu). Studirao je filozofiju i teologiju u Innsbrucku, Sarajevu, Louvainu, Zagrebu i Pullachu. Gotovo 40 godina bio je profesor filozofije na Filozofskom institutu (današnji Filozofski fakultet

Družbe Isusove) i Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, vršio je službu učitelja novaka i rektora kolegija, a istaknuo se kao izvrstan konferansijer, duhovnik i ispovjednik. Objavljeno mu je 77 pisanih radova (nekoliko poslije njegove smrti).

U ovoj knjizi naći ćemo izbor Kozeljjevih članaka i studija koji su tiskani u časopisima *Život*, *Obnovljeni život* i *Bogoslovska smotra*, zborniku *Pozdrav našem vremenu* ili kao samostalno djelo (uz tri dosad neobjavljena priloga). Poslije nekrologa koji je napisao p. Miljenko Belić SJ slijedi šest kraćih članaka: *Primat ideje; Misli o nacionalizmu; Pustite djecu neka dolaze k meni (Mk 10, 14); Moja razmišljanja o svećeništvu; Iz veprinačkih dana. Razmišljanja za vrijeme vlastitih duhovnih vježbi; Radosni u nadi... (Rim 12, 12)*. Nakon toga dolazi šest opširnijih studija: *Etnološki dokaz za Božju opstojnost u svjetlu današnjice; Skolastička filozofija pred problemom postanka života; Psihoanaliza i njezino značenje u pastoralnom radu; Odgoj za zrelu, slobodnu i samoodgovornu savjest; Kažnjava li Bog doista grijeh? (Refleksije uz neke nove teorije o tajni otkupljenja); Pred tajnom zla i patnje*. Na kraju se nalaze dva priloga: *Govor na grobu Marice Stanković (11. listopada 1957. — Dan Materinstva Bl. Dj. Marije); Uz 10. obljetnicu smrti Marice Stanković (Nagovor Suradnicama Krista Kralja)*. Svi objavljeni radovi tiskani su u vremenu od 1930. do 1986. godine. Kako su članci odabrani iz sveukupnog opusa nastalog kroz dugo vremensko razdoblje, pristupilo se njihovu ponovnom lektoriranju, jezičnom dotjerivanju i osuvremenjivanju.

Članci i studije u ovoj knjizi očituju veliku autorovu erudiciju, misaonost i sustavnost. Kozelj piše produbljeno, na prikladan i shvatljiv način. Njegovo izražavanje je privlačno i svježije. Zbog toga se i danas, nakon više desetljeća, čita s lakoćom, zanimanjem i korišću. »Ono što je napisao svojom jasnoćom i

jedinstvenom zamisli, izvanrednom čvrstom logikom, filozofskom produbljenošću, psihološkom istančanošću i dotjeranošću stilske obrade, uvrstilo ga je među najomiljenije pisce naše katoličke inteligencije. Njegovi članci nisu suhoparno–znanstveni nego redovito stoje u tijesnoj vezi s aktualnim idejnim problemima našega javnog života. Pisani su za život i ispravnu duhovnu orijentaciju, uvijek s određenom, posve izgrađenom i zreloom filozofskom pozadinom.« (R. Brajičić).

Kroz sve članke i studije osjeća se da je p. Kozelj neprestano živio u misteriju Boga, koji je za njega bio »temelj na kojemu počiva njegovo biće, iskustvo bezuvjetnosti, punina Apsolutnog«. No autor je napisao i sljedeće: »U mojem životu Bog–Sve nije nešto što se mirno jednom zauvijek posjeduje. Bog je Netko za čiju se zbilju i prisutnost u duši neprestano valja boriti, opet i opet je osvojiti.« Ovi redci zorno dočaravaju živost Kozeljjeva duha koji se ne predaje sentimentalnosti i pasivnosti nego, vođen ignacijevskim *magisom*, i dalje ide naprijed prema sve većem sjedinjenju s našim Stvoriteljem.

Knjiga nas poziva da s piscem uronimo u zajedničko produbljeno razmišljanje o mnogim životnim stvarnostima. Stoga će dobro doći ne samo studentima nego i svima koji se zanimaju za filozofske, teološke i psihološke teme.

Zvonimir Marinović

Mijo Nikić, *Biblijska psihoterapija*, Zaklada biskup Josip Lang, Zagreb 2009, 96 str.

Ove je godine Zaklada biskup Josip Lang izdala knjižicu *Biblijska psihoterapija* autora Mije Nikića. Kao teolog i psiholog, autor ove knjižice nastoji interdisciplinarno prikazati norme djelotvorne psihoterapije, te ističe kako te norme postoje još u Isusovoj metodologiji, koja se povijesno pokazala kao najbolja she-